

РОЗВИТОК SOFT SKILLS УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В статті висвітлено роль м'яких навичок у становленні особистості дитини, її соціалізації та здатності взаємодіяти з навколишнім світом, визначені види м'яких навичок та особливості її розвитку в молодшому шкільному віці.

Ключові слова: початкова школа, м'які навички, молодший шкільний вік, вміння.

The article highlights the role of soft skills in the formation of a child's personality, his socialization and the ability to interact with the world around him, the types of soft skills and the peculiarities of their development in primary school age are defined.

Keywords: elementary school, soft skills, junior school age, skills.

Мінливий світ та сучасні умови життя вимагають від здобувачів не просто академічних знань щодо тієї чи іншої теми, а й навичок, зокрема для продуктивної діяльності, соціалізації та саморозвитку. Молодший шкільний вік є періодом життя, коли закладається підґрунтя соціального розвитку – відбувається становлення духовних цінностей, ставлення до оточення, досвід просоціальної поведінки[2]. Саме тому вже на етапі навчання в початковій школі в учнів мають формуватися основи soft skills – м'яких навичок, які також називають надпрофесійними. Саме м'які навички дозволяють дитині адаптуватись до різних життєвих ситуацій, успішно взаємодіяти з іншими людьми та бути максимально ефективним.

Soft skills являють собою «комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою» [9]. Soft skills є протилежним поняттям до hard skills, оскільки «не мають однозначної прив'язки до конкретного виду діяльності» [1, с.118]. Soft skills для дитини молодшого шкільного віку є тими «вміннями, навичками та компетенціями, які необхідні учню для спілкування, взаємодії не тільки у навчальній та професійній діяльності, а й у повсякденному житті» [6]. Відповідно до цього, м'які навички необхідно розвивати в навчальному процесі, що буде корисним не лише на освітньому шляху, а й в різноманітних ситуаціях та життєвих обставинах.

Реформування системи освіти, зокрема впровадження Концепції Нової української школи передбачає формування в учнів певного набору ключових умінь, до яких належать: «уміння читати і розуміти прочитане; уміння висловлювати думку усно і письмово; критичне мислення; здатність логічно обґрунтовувати позицію; виявляти ініціативу; творити; уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення; уміння конструктивно керувати емоціями; застосовувати емоційний інтелект; здатність співпрацювати в команді» [4, с.12]. Даний перелік не є єдиною класифікацією м'яких навичок, але визначає необхідні для дитини молодшого шкільного віку характеристики.

Найбільш затребуваними навичками за даними Всесвітнього економічного форуму в Давосі є такі: «вирішення складних завдань, критичне мислення, креативність, робота в команді, емоційний інтелект, когнітивна гнучкість, управління персоналом, координація з іншими та орієнтація на обслуговування, мистецтво ведення переговорів, самоорганізація, тайм-менеджмент, навички вирішення конфліктів» [7]. Можемо зазначити, що є спільні риси в переліку Концепції Нової української мови та Всесвітнього економічного форуму в Давосі, такі як вміння вирішувати проблеми, співпрацювати в команді, критичне мислення, комунікативні навички та ін.

Вище зазначені навички було розподілено на 4 групи за системою ключових компетенцій (також відомі як класифікація «4К»): колаборація, комунікація, креативність та критичне мислення [7]. Такий розподіл виявляє найбільш поширені напрями soft skills у

соціальної взаємодії: колаборація дозволяє успішно співпрацювати з іншими людьми, комунікація – налагодити ефективний процес спілкування, креативність – використовувати творчі способи досягнення мети, а критичне мислення – безпечно сприймати інформацію з оточення.

Таким чином, цілеспрямований розвиток soft skills в освітньому процесі є основою соціалізації особистості дитини, що передбачає підготовку школярів до вирішення різноманітних життєвих проблем та ситуацій. Відсутність соціального виховного елементу може призвести до низки проблем у дітей – агресії, відсутності комунікативних навичок, проблем у соціалізації особистості тощо. Дитина оточена інформацією та щоденно є об'єктом різноманітних впливів, які позначаються на процесі її соціалізації [2].

Автори освітньої платформи «SkillsYouNeed» (Велика Британія) розподіляють м'які навички на 2 групи: персональні та інтерперсональні. До персональних належать, наприклад, тайм-менеджмент, управління емоціями, догляд за власним здоров'ям, а до інтерперсональних – вміння працювати в команді, комунікувати, вирішувати конфлікти, лідерські якості [9].

Педагог О.Я. Савченко додатково виокремлює такі навички, необхідні учням початкової школи: «організаційні, загальнопізнавальні, інформаційні, контрольні-оцінні» [5, с.36]. Важливими факторами для формування навичок, зокрема м'яких (надпрофесійних) є родина та освітній заклад, як основні середовища перебування дитини.

М'які навички можуть допомогти дитині, а згодом дорослому, орієнтуватися в оточенні, ефективно працювати з іншими, досягати своїх цілей. Вони доповнюють інші навички (технічні, професійні, академічні та ін.), що називаються «hard skills» та необхідні для здійснення конкретних типів діяльності. Особливо важливими для майбутнього становлення особистості є формування соціальних навичок взаємодії [8, с.911].

Наявність низки soft skills завжди має перевагу при наявності однакових академічних знань або технічних навичок, тож робить в майбутньому особистість більш конкурентоспроможною. Динамічне середовище, що оточує дітей, навантажує їх інформацією, для сприйняття якої необхідні розвинене критичне мислення та емоційний інтелект [8, с.910].

Отже, м'які навички дозволяють дитині адаптуватись до різних життєвих ситуацій, успішно взаємодіяти з іншими людьми та бути максимально ефективним. Soft skills являють собою комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у діяльності, високу продуктивність і не пов'язані з конкретною сферою. Цілеспрямований розвиток soft skills в освітньому процесі є основою соціалізації особистості дитини, що передбачає підготовку школярів до вирішення різноманітних життєвих проблем та ситуацій. Важливими факторами для формування м'яких навичок є родина та освітній заклад, як основні середовища перебування дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобро А.А. Формування soft skills у майбутніх учителів початкової школи. Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки». Ніжин, 2021. № 1. С. 117-124.
2. Горлова А.В. Використання освітнього потенціалу медіа в процесі соціалізації молодших школярів. Підготовка сучасного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах розбудови Нової української школи: збірник матеріалів Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції.– Херсон: ТОВ «Борисфен-про», 2018. – 393 с.
3. Горлова А., Калашнікова Ю. Шляхи розвитку soft skills як передумова формування соціальної компетентності майбутнього вчителя початкової школи. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 47, том 2, 2022. с.183-189.
4. Концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

5. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. К.: К.І.С., 2004. С. 34-46
6. Словник англійської мови. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/soft-skills>
7. 10 Top Soft Skills for 2020: What They Are and How To Train Them. 2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.game-learn.com/en/resources/blog/top-soft-skills-2020-how-to-train-them/>
8. Dimitrova K. Formation of soft skills in preschool and primary school age - an important factor for success in a globalizing world. Knowledge International Journal, 28(3), 2018. p. 909-914. DOI: 10.35120/kij2803909K
9. Soft skills: універсальні навички європейського рівня. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://studway.com.ua/soft-skills/>

Рекомендує до друку науковий керівник доцентка Горлова А.В.